

Kvinneuniversitetet og hersketeknikkenes mor, Berit Ås.

Kvinnesaksforkjemperen Berit Ås ble født 10. april 1928. Hun er utdannet sosialpsykolog og kanskje mest kjent for å stå bak teorien om de fem hersketeknikkene. Dette er kommunikasjonsmåter som kan benyttes av menn for å holde kvinner utenfor maktposisjoner. Berit Ås ble den første kvinne som ledet et politisk parti, Demokratiske Sosialister. Berit Ås kan omtales som Kvinneuniversitetets mor med målsetting om å styrke og oppmuntre kvinner i utdanning og forskning. Hun stiftet organisasjonen Kvinner for fred.

Barndom og studietiden

Berit Ås (født Skarpaas) vokste opp i Fredrikstad der begge foreldrene var lærere. Berit var eldst av fire søsken og viste seg tidlig som et organisasjonstalent. Som fireåring prøvde hun blant annet å få gråspurvene på tunet til å stå på geledd og hun arrangerte basar for dyrebeskyttelsen, slik hun selv har fortalt (Haslund 2008).

I studietiden begynte Berit å lese om lederskap. Hun meldte seg inn i kvinneorganisasjoner som Norsk Kvinnesaksforening, Norges Husmorforbund og Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, for å få innsikt i hvordan disse ble styrt og fungerte. I studietiden giftet hun seg med sosiolog Dagfinn Ås. Paret fikk fire barn. I studietiden ved Universitetet i Oslo begynte Berit, som da hadde fått sine første barn, å arbeide for barnehageutbygging. To måneder etter at det andre barnet var født, avla Berit embetseksamen i psykologi, og hun opplyser at hun var den første studenten som fikk innvilget ammepause ved en eksamen.

Forskning og kvinnefokus

Som forskningsassistent hos sosialøkonom Harriet Holter, som ble en av våre fremste kvinneforskere, gjennomførte de en undersøkelse med fokus på hvorfor småbarnsmødre med akademikerutdannelse valgte å bli heimeværende. På denne tiden fantes det ikke mange barnehager eller annen form for offentlig barnetilsyn. De to kvinneforsker pionerene fant at morsrollen ble til et hinder for en yrkesaktiv karriere for kvinner. Tilsvarende fantes det ikke noe hinder for at en mann i farsrollen, fikk vansker med å bruke sin utdanningskompetanse og kunne opptre på arbeidsmarkedet. For å gå i dybden på disse samfunnsmessige skjevheter, ble det i 1959 oversendt en prosjektsøknad til Norges almenvitenskapelige forskningsråd. Søknaden ble avslått med at dette feltet ikke var samfunnsvitenskap, men kvinnesak som ikke egnet seg som forskning.

Sosialpsykologen Berit Ås begynte deretter å arbeide med ulykkesforskning. Et av hennes første publiserte arbeider og som vakte oppsikt er, *Kjønnsroller og ulykker* som ble utgitt i 1961. I 1960-årene sto byplanleggingen overfor store utfordringer i utformingen av et trygt utemiljø, for å sikre barns lek og utfoldelse. I denne tiden satt Berit Ås i Asker kommunes sosialstyre, men uten å få gjennomslag for sine idéer om trygging av barns oppvekstmiljø. Etter at hun her ble medlem av formannskapet, kunne arbeidet med trafikksikkerheten i

nærmiljøet på nytt aktiveres. Med utgangspunkt i Asker kommune ble det utarbeidet en større rapport om barn og trafikksikkerhet. Rapporten ble utgitt ved Transportøkonomisk institutt og kom i fokus etter at lederen for foreningen *Trygg Trafikk* først på 1960-tallet, mente at en kunne lære fireåringer å gå i trafikken. Det var også underforstått at barnas sikkerhet var husmødrenes ansvar. Dersom det inntraff ulykker, kunne konsekvensen bli at mødre fikk skyldfølelse.

Det politiske liv

Fra det politiske livet er Berit Ås kjent for å stå bak kvinnekuppet i 1971 i Asker, som en aksjon for å få flere kvinner inn i kommunestyrene (Mårdalen 1998). Aksjonen bidro til at kvinnene etter valget kom inn i lokalpolitikken med et klart flertall. En av de andre sentrale aktørene i aksjonen var Karla Skaare, som på dette tidspunkt var leder i Asker husmorlag. Berit Ås tilhørte Arbeiderpartiets venstrefløy. Hun var motstander av det Europeiske Fellesskapet (EF) og dannet et tverrpolitisk nettverk av kvinner mot EF, noe som ikke ble oppfattet positivt i Arbeiderpartiet (Winther 1973). Den radikale fløyen gikk året etter ut av Arbeiderpartiet. Disse dannet i 1973 Demokratiske Sosialister der Berit Ås ble valgt til leder, og dermed ble Norges første kvinne som leder av et politisk parti. Demokratiske Sosialister samlet politiske krefter til dannelse av Sosialistisk Valgforbund, som fikk 16 representanter på Stortinget i 1973. Da disse i 1975 gikk sammen i Sosialistisk Venstreparti (SV), ble Berit Ås igjen valgt som leder. I Sosialistisk Venstreparti var hun både leder og nestleder og satt på Stortinget i årene 1973-77. Sammen med partifellene Torild Skard, Hanna Kvanmo og Aud Gustad, ble det fremmet et forslag om endring av Grunnloven. Forslaget var et krav om en rettmessig representasjon der halvparten av representantene i Norges lovgivende forsamling, skulle være kvinner. Dette forslaget ble nedstemt. Partiet var også det første som foreslo en kvinnerepresentasjon på 40 % i alle offentlige styrer og organer.

De fem hersketeknikkene

Den allsidige politiske erfaringen både i nasjonal og internasjonal sammenheng, bidro til at Berit Ås som sosialpsykolog, også kunne observere den ikke-verbale kommunikasjonen som utspilte seg på de politiske arenaer hvor hun ofte var den eneste kvinnen. Berit Ås samlet sin praktiske kunnskap i en teori hun kalte de fem hersketeknikkene, som metoder menn kan benytte for å skaffe seg herredømme og kontroll over kvinner (Ås 1979). De fem hersketeknikkene er:

Usynliggjøring, når en person blir forbigått, oversett eller ikke får respons.
Latterliggjøring skjer gjennom hån, referanse til barnlig opptreden eller en sammenlikning med dyreverdenen, jevnført med å være dum som ei gås. En føler seg nedlatende behandlet.

Tilbakeholdelse av informasjon forekommer når menn bevisst unnlater å informere og involvere kvinner i planer og beslutninger i arbeidslivet eller politikken.

Fordømmelse uansett hva du gjør. Aktivitet blir fordømt som pågåenhet og blir negativt bedømt. Passivitet blir negativt bedømt. Den som utsettes for dette føler seg utilstrekkelig og mindreverdige. En føler usikkerhet.

Påføring av skyld og skam, skjer gjennom utskjelling, ydmykelser, ærekrenking og moralsk fordømming. Kvinner kan påføres skam og skyld dersom de blir trakassert eller mishandlet i et forhold. En blir utrygg og føler dårlig samvittighet.

Til hersketeknikken tilhører tilsløring av saksopplysninger, utestenging av uønskede personer og en innlemmelse av lojale parter (kooptering). Kvinner kan utsettes for situasjoner der de kan bli satt opp mot hverandre, kjennetegnet av splitt- og herskemetoder som en type konspirasjon for å skape konflikt mellom svake grupper. Spesielt i privatlivet finnes trusler og bruk av vold for å disiplinere kvinners atferd, og som ofte er usynlig for andre.

Hersketeknikkene er allmenngyldige og kan ramme alle. Siden det ennå er flest menn i maktposisjoner, rammes derfor flest kvinner og spesielt de som ønsker å delta i den offentlige debatten og på den politiske arenaen på lik linje med menn. De fem hersketeknikkene er oversatt til nærmere 30 språk, blant andre til samisk, japansk og tibetansk. Hersketeknikkene avslører det tilslørte. I dette ligger et bevisstgjørende element og en politisk kraft for mobilisering mot forskjellsbehandling og urett, ikke minst i underordningsforhold av kvinner som er innarbeidet i den patriarkalske orden og samfunnssystem gjennom generasjoner.

Kvinneuniversitetets mor

På slutten av 1970-tallet hadde Berit Ås planer om å realisere et kvinneuniversitet, som skulle formidle kvinneteorier og kvinneforskningens resultater til kvinnene selv. Målgruppen var kvinner uten formell utdanning som gjennom kursvirksomhet og kunnskapsutvikling kunne styrke egen posisjon og selvbilde. At dette kunne bli latterliggjort og omtalt som "kjøkkenuniversitet", var en erfaring (Haslund 2008). I 1983 ble Kvinneuniversitetet på Løten etablert som en privat stiftelse, for så to år senere bli innviet av forbruker- og administrasjonsminister Astrid Gjertsen. Da hadde kvinneflertallet i Stortingets kirke- og undervisningskomité besluttet at det skulle opprettes en egen post i statsbudsjettet for Kvinneuniversitetet, for å sikre driften. Egen læreplan var utarbeidet med tema som kvinnekultur, helhetlig helse, alternativ økonomi og økologi. Kvinner fikk tilbud om å fullføre ungdomsskoleeksamen, og det ble gitt utdanningstilbud for kvinner i ledelse. Kvinneuniversitetet vakte både nasjonal og internasjonal interesse. Daværende statsminister Gro Harlem Brundtland i perioden 1986-1989, viste interesse for de pedagogiske metodene og undervisningsprinsipp, der kvinner skulle styrke hverandre i en læringsprosess basert på demokratisk styring og medbestemmelse. Delegasjoner fra land som Japan, Kina og USA kom for å studere en annerledes organisasjon (Berit Ås 1981).

På 1990-tallet begynte Kvinneuniversitetet på Løten å få problemer da andre læreinstitusjoner ga undervisning i beslektede emner. Administrasjonen merket rekrutteringsproblemer med nedgangstider. Denne situasjonen endte med et gjeldsoppgjør og i 2006 ble den herskapelige bygningen Rosenlund på Løten, lagt ut for salg. Senere ble det opprettet et likestillingssenter på Hamar og som fikk tilført de statlige midlene som Kvinneuniversitetene, også et i Steigen i Nordland

fylke, tidligere hadde mottatt. Foregangskvinnen Berit Ås skaffet seg advokatbistand for å vurdere nedleggelsen og fikk juridisk støtte for at vedtaket om å endre vilkårene for stiftelsen var lovstridig. Som en minnelig ordning med Forsknings- og likestillingsdepartementet, ble det etter vanlig søknad gitt en tildeling på en million kroner til opprettelsen av et nytt Kvinneuniversitet i Norden.

Kvinneuniversitetet i Norden

Våren 2011 kunne Berit Ås være med i åpningsseremonien ved Høgskolen i Nesna, i dag Nord universitet, der Kvinneuniversitetet i Norden ble åpnet (Grønbech 2013). Kvinneuniversitetet i Norden er en stiftelse som ledes av et styre med formål om å være et lærested som bygger på feministiske verdier og et kvinneperspektiv, for å styrke kvinners stilling i familie- og samfunnsliv. Gjennom kursvirksomhet skal en gi kvinner selvtillit ved å synliggjøre deres innsats i omsorgsarbeid og yrkesliv. Kvinneuniversitetet jobber tverrpolitisk i et samarbeid med landene i Norden.

Prioriterte områder er å belyse og problematisere kvinners arbeid og lønnsvilkår i lønna og ulønna virksomhet i heim og samfunn, ut fra at det fortsatt finnes et stort lønnsgap mellom kvinner og menn. I arbeidslivet lønnes kvinner lavere enn menn, også innenfor profesjoner med likeverdig utdanningsbakgrunn. Lønnsforskjellene kommer til syne gjennom en skjevfordeling når det gjelder trygdeordninger og pensjonsrettigheter. Kampen for likelønn er viktig for å hindre at kvinners rolle som omsorgsperson for barn, syke og eldre ikke skal gjøre dem til lønnstapere. I familien utfører kvinner omsorgsoppgaver, som ikke synliggjøres i lønnsstatistikken. Hadde deres ulønna arbeide vært registrert i landets bruttonasjonalprodukt, viser estimat at dette ville økt med en betydelig andel (Koren 2012). Kvinneuniversitetet i Norden arbeider for å utvikle nye feministisk økonomiske modeller, for alternativ forståelse av hvordan vi definerer lønnsomhet. I dette arbeidet blir økologiske hensyn og en mer rettferdig fordeling av jordas vann- og matressurser viktig (Aslaksen 2014).

Et annet viktig hovedområde er å bekjempe vold mot kvinner og barn. Seksuell trakassering, voldtekt av kvinner og voldsutøvelse mot kvinner er et samfunnsproblem som oftest privatiseres, er skambelagt og som overlates til kvinnene selv. Voldsutøvelsen mot kvinner i nære relasjoner rammer familien og skaper utrygge oppvekst vilkår for barna. Det er utarbeidet en egen fagplan med tema vold mot kvinner i nære relasjoner, orientert mot lærere i skole og barnehage, helse- og sosialarbeidere og politiet. Faget er kompetansegivende på universitetsnivå, men har hatt vansker med offentlig finansiering. Kvinneuniversitetet i Norden ledes av et styre der arbeidet er basert på stor frivillig innsats.

Berit Ås var professor i sosialpsykologi ved Universitetet i Oslo, med emerita status. Hun er æresdoktor ved flere universitet i Canada og i Norden og er internasjonalt hedret for sin innsats i kampen for kvinners rettigheter og fredsarbeidet. I Norge er Berit Ås æret gjennom tildelingen av St. Olavs Orden som ridder av 1. klasse. Berit er æresmedlem i Norsk Kvinnesaksforening, for sitt livslange arbeid for kvinnesaken. Hun var med å stifte organisasjonen *Kvinner for*

fred (Graae 1980). I 2014 ble hun æresmedlem med livslangt medlemskap i organisasjonen *Bestemødre for Fred*.

Takk til Berit Ås for samarbeid og givende samtaler.

Litteratur:

- Aslaksen, Iulie/ Garnåsjordet, Per A. (2014): Hvorfor trenger vi bærekraftindikatorer? I: *Samfunnsøkonomen*. Årgang 128, nr. 9, pp. 4-11.
- Graae, Bodil (1980): *Kvinderne for freden*. Århus: Aros forlag.
- Grønbech, Dagrunn (2013): *Kvinneuniversitetets og hersketeknikkenes mor*. Tidsskrift for kjønnsforskning nr. 2. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haslund, Ebba (2008): *Ild fra Asker. Et portrett av Berit Ås*. Oslo: Pax forlag.
- Koren, Charlotte (2012): *Kvinnenes rolle i norsk økonomi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mårdalen, Irene (1998): *Kvinnekuppet i Asker*. Hønefoss: I. Mårdalen forlag.
- Winther, Lise (1973): *Da partipisken smalt i Asker*. Oslo: Pax forlag.
- Ås, Berit (1979): *De fem hersketeknikker*. Art. Årbog for kvinderet 1979:4. (s. 55-88). København: Juristforbundets forlag.
- Ås, Berit (1981/2008): *Kvinner i alle land. Håndbok i frigjøring*. Oslo: Aschehoug.

Forfatterpresentasjon:

Samfunnsviter dr. philos Dagrunn Grønbech (1950) har samfunnsvitenskapelig embetseksamen fra Universitetet i Tromsø (UiT). Her har hun avlagt dr. philos graden med fokus på kystkvinnens liv og virke i lys av fiskerbondens perspektiv. Dr. gradsavhandlingen er publisert i boka *Kystkvinnen, fiskerbonde og omsorgsbærer* (2010/2014). Overskuddet av boksalget går til D. Grønbechs legat som årlig gir ut midler via Helgeland Museum i Mosjøen og Kvinnemuseet i Kongsvinger. Legatet støtter kvinnerelaterte prosjekt som synliggjør kvinner arbeidsoppgaver og ansvarsområder.

D. Grønbech arbeidet som førsteamanuensis ved UiT med tema innen kvinneforskning, skoleforskning og ungdomskultur. Grønbech er også pedagog og har lærerutdanning. Ved UiT hadde hun det faglige ansvaret for lektorutdanningen for yrkesfaglig studieretning. Hun har utdanning i filmstudier som var et banebrytende arbeid innen visuell antropologi ved UiT. Hun var med å utvikle fagbrev i fiskeindustrien. Grønbech har arbeidet med etnologisk materiale tilknyttet museumsvirksomhet i kyst- og gruvesamfunn. Som seniorforsker er hun tilknyttet Kvinneuniversitetet i Norden. I 2016 utga hun boka *Når et spedbarn dør. Sorghåndtering i et sykehus*. Abstrakt forlag.

Berit Ås, the mother of the Suppression Techniques and the Women's University, is turning 90 years.

Feminist Berit Ås was born April 10 in 1928 and educated as a social psychologist. She is known for the five suppression techniques that men may use to keep women out from position of power. She was the first female leader of a political party in Norway, namely the Democratic Socialists. Berit Ås is called the mother of the Women's University with the purpose to encourage women in education and research. She was founding Women for Peace in Norway in 1980 (Graae 1980).

Childhood and student days

Berit Skarpaas was born and raised in Fredrikstad in Norway, in a city where both her parents were teachers. Berit was the oldest of four siblings and showed early her talent to organize. In her childhood she tried to have the sparrows in the front yard to line up and she arranged bazaar for the benefit of the Federation for Animal Protection, according to what she herself has told (Haslund 2008). During her time as a student, she began reading about leadership. She joined several feminist organizations like *Norsk Kvinnesaksforening, Norsk Husmorforbund* and the *International Women's League for Peace*. The purpose was to get insight into how these organizations were governed to develop theories about women's and men's different ways to rule. Later Berit Ås introduced the concept of women's culture. In the student days she married sociologist Dagfinn Ås, and this became a lifelong marriage. At the University of Oslo, after having got her first child, Berit Ås began to work for kindergarten expansion, as the first leader for a committee to investigate day-care centre to support young women as students. Two months after the second child was born, Berit took her Master's degree in psychology, and she was the first student who was granted a breastfeeding brake during the examination.

Research and academic work

As a research assistant Berit Ås, cooperated with another feminist pioneer, social economist Harriet Holter. Together they worked out a survey with focus on why 50 % of the mothers with academic education and young children, chose to remain a housewife. It was not to many kindergartens or other kinds of public children care, in the year of the 1950- and the 1960-ties. These two feminist research pioneers found that the mother's role became a hindrance to a professional career for women. Similarly there was not the same kind of barrier for a man who became father to use his education and competence to have a professional career. To investigate in depth of these social imbalances why the women's and men's society looked differently, a project application was submitted to *Norges almenvitenskapelige forskningsråd* in 1959. Their application was turned down based on the view that this was not social science, but a feminist matter that was unsuitable for research.

Social psychologist Berit Ås, started then to work as a scholarly assistant. One of her first published works, *Kjønnroller og ulykker* in 1961, attracted attention. In the 1960-ties, urban planning faced great challenges in designing safe outdoor

environment for children's games and play. At this time Berit Ås was a member of the social board in Asker municipality council, but did not get support for her ideas about investments in safeguarding childhood environment. When she later became member of the executive committee in Asker municipality council, the work on road safety in the local environment was focused on. With background in Asker municipality, a more comprehensive rapport on children and road safety was prepared. The report was published by *Transportøkonomisk institutt* and was given importance not least when the leader of *Trygg Trafikk*, in the beginning of the 1960-ties, said that it should be possible to teach 4 years old children how to behave in the traffic. Implicit it was said and understood that the children's safety, first of all was the housewife's responsibility.

The political scene

On the political arena Berit Ås is known for being behind the "female coup" in 1971 in Asker, with purpose to get more women elected to the municipality council (Mårdalen 1998). This campaign resulted in that women now were involved in the local politics with a clear majority. Berit Ås belonged to the left wing of the Labour party. She was against the European Economical Community (EEC) and established across party lines, a network of women against EEC. This action was not seen as positive within the Labour party with the consequence that the radical wing left the Labour party (Winther 1973). The dissenters established the Democratic Socialist party in 1973, where Berit Ås became the first female leader ever, of a political party in Norway. The Democratic Socialists united with other political forces and established *Sosialistisk valgforbund* that got 16 representatives in the Parliament in 1973. Later, when these political movements joined together in the Socialistic Left, *Sosialistisk Venstreparti* in 1975, Berit Ås was elected as a party leader. In *Sosialistisk Venstreparti* she has been both leader and vice-leader, and she was a member of the Parliament from 1973 to 1977. This political party was the first in Norway to introduce a standard that 40 % of women should be representative in every political committee. Together with, among others, fellow party members Torild Skard and Hanna Kvanmo, it was forwarded a proposal to change the Constitution to establish by law that at least 50 % of the members of Parliament should be women. The proposal was turned down.

The five Suppression Techniques

Because of the comprehensive political experience, both on national and international level, Berit Ås could observe the nonverbal communication that took place in meetings or other arenas where she often was the only woman. As a social psychologist she gathered this practical knowledge in a theory about the five suppression techniques that men use to dominate and to obtain control over women (Ås 1979). The five suppression techniques are referenced to as:

Making Invisible occurs when women are left out, overlooked or ignored.

Ridiculing occurs when women's are scorned, made fun of or likened to animals, like being stupid as a goose.

Withholding Information occurs when men deliberately neglect to inform and involve women in plans and decisions at work or in politics.

Damn If You Do And Damn If You Don't (Double Bind) occurs when it is wrong if a woman does something – and wrong if she does not, and it gives a woman a constant guilty conscience and a feeling of inadequacy.

Blaming And Shaming is inflicted through ridicule and double punishment. It occurs when women are told that they are not good enough even if the reason is that they in novel ways think and behave differently from men, and that they have been left out from information that men have controlled.

Included in the suppression techniques, is concealing of case information, excluding and co-opting of loyal members. Women may be exposed for situations whereby they can be pitted up against each other in a “divide and rule” kind of conflict. In particular within the private life threats and use of physical violence, may be used to discipline women’s behaviour. The suppression techniques are generally valid and everyone may be exposed. Still it is mostly men in powerful positions. Consequently mostly women are exposed, and in particular those who want to participate in the public debate and on the political arena on equal terms with men. The suppression techniques are translated into several languages and are taught in Sami, Japanese and Tibetan, to disclose concealed ways of behaviour. In this lies an element of consciousness-raising and a political force for mobilising against discrimination and unfairness, not least in subordinate relations as we find in patriarchal societies.

Mother of the Women’s University

In the end of the 1970-ties Berit Ås had plans to realise a women’s university that should bring feminist theories and results of female research on to women. The target group was women without higher education, whom through courses and knowledge transfer could strengthen their own situation and self-esteem. In 1983 the Women’s University at Løten in Norway, was established as a private foundation, for two years later being formally inaugurated by the minister of the Ministry of Family and Consumer affairs. By then the Committee of Church Affairs and Education in the Parliament, had decided to establish a dedicated budget line for the Women’s University. A dedicated curriculum including subjects like female culture, general health care, alternative economy and ecology was compiled. Women were offered opportunities to take up and complete secondary school and it was offered training for female leaders. The Women’s University aroused both national and international interest. The prime minister at that time, Gro Harlem Brundtland with her famous female government (1986-1989), showed interest in pedagogical methods and educational principles whereby women could strengthen each other in an educational process based on democratic rule and participation. Delegations from countries like Japan, China and USA came to study a different kind of organisation. That the Women’s University was ridiculed and referred to as a “kitchen university” was also an experience (Haslund 2008).

In the 1990-ties the Women’s University in Løten had challenges to recruit personnel together with economical problems when other institutions offered training in related topics. The operations ended with a settlement of debt, and in 2006 the mansion Rosenlund was offered for sale. Later an equal opportunity centre was established in Hamar city, and the governmental funding the Women’s University had received earlier was transferred to this centre. The

founder of the feminist university, Berit Ås, got legal support for the view that the decision to change the statutes of the foundation was against the law. By an amicable arrangement with the ministry one million Norwegian kroner was allocated to establish a new women's university.

Nordic Women's University

In the spring of 2011, Berit Ås opened the new women's university at the Høyskolen i Nesna, to day University of Nordland (Grønbech 2013). The Nordic Women's University is a foundation and is a place for studies on feministic values and perspective to strengthen women's position in family and society. Through seminar activities women will be given insight and self-confidence by making visible their contribution in social work and professional life.

The Nordic Women's University is working across party lines with women in the other Nordic countries. Priority is given to show and problematize the fact that it still is a salary-gap between women and men. Women are paid lower than men, even when they have the same educational background. The discrimination becomes evident through an imbalance when it comes to social welfare arrangements and pension rights for women. The fight for equal pay is important to prevent women from becoming income losers because of their role as a caring person for children, sick persons and older people. In the family, women carry out caring work that is not shown in payment statistics. If their unpaid work had been recorded in the gross national domestic product, estimates show that it would have increased significantly (Koren 2012).

The Nordic Women's University aims at developing new economical models for an alternative understanding of how we define profitability (Aslaksen 2014). In the work to establish a feministic economy, ecological considerations and a more just distribution of the global water and food resources is important. Another important area of interest is to fight violence against women and children. Violence against women in close relationships hurt family life and creates unstable childhood circumstances. It is prepared a dedicated a university course with main theme violence against women in close relationships, aimed at teachers in the schools and kindergartens, social workers and the police. The course is competence rewarding, but with difficulties to get public funding.

Berit Ås became professor in social psychology at the University of Oslo with emerita status. She is honorary doctor at several universities in Canada and the Nordic countries and internationally honoured for her contribution in the struggle for women's rights, peace work, safety for non-motorists and in consumer research (1966). Berit Ås was one of the founders of the Nordic branch of the organization Women's Strike for Peace (WISP) in 1961. In 2014 she got lifelong and honorary membership in the organization Grandmothers for Peace. Berit Ås got in 2015 honorary membership in the organization No to the European Union. In Norway she has been appointed knight of class 1 of the order St. Olav. Berit Ås is honourable member of *Norsk Kvinnesaksforening* for her lifelong international work for feminism and women's liberation.

Thanks to Berit Ås for information and inspiring conversations.

Literature:

- Aslaksen, Iulie/ Garnåsjordet, Per A. (2014): Hvorfor trenger vi bærekraftindikatorer? I: *Samfunnsøkonomen*. Årgang 128, nr. 9, pp. 4-11.
- Graae, Bodil (1980): *Kvinderne for freden*. Århus: Aros forlag.
- Grønbech, Dagrunn (2013): *Kvinneuniversitetets og hersketeknikkenes mor*. Tidsskrift for kjønnsforskning nr. 2. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haslund, Ebba (2008): *Ild fra Asker. Et portrett av Berit Ås*. Oslo: Pax forlag.
- Koren, Charlotte (2012): *Kvinnenes rolle i norsk økonomi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mårdalen, Irene (1998): *Kvinnekuppet i Asker*. Hønefoss: I. Mårdalen forlag.
- Winther, Lise (1973): *Da partipisken smalt i Asker*. Oslo: Pax forlag.
- Ås, Berit (1966): *Forbrukeren i det moderne samfunn. En orientering om psykologisk og sosiologisk forbrukerforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ås, Berit (1979): *De fem hersketeknikker, om å ufarliggjøre fiendens våpen*. Art. Årbog for kvinderet. København: Juristforbundets forlag.
- Ås, Berit (1981): *Kvinner i alle land. Håndbok i frigjøring*. Oslo: Aschehoug.